

Карлова О. А.,
доктор ек. наук, професор
Харківська національна академія міського господарства

Місто як специфічне середовище: соціальна перспектива економічних реформ

Сучасне місто, як відкрита складна система, має множинність складових, що розвиваючись, дають поштовхи та зміни внутрішнього й зовнішнього розвитку території. Для обґрунтування необхідних зрушень у структурі економіки міста, насамперед, вимагається всебічна оцінка пропорцій економічного розвитку, яка полягає у виявленні головних рушійних сил їх зміни та взаємозв'язків з показниками ефективності і динаміки.

Кожне місто має певну систему життєзабезпечення з особливою природою і гомеостатичними характеристиками. Місту як виду складних динамічних систем притаманні певні ознаки, які потрібно чітко визначити. В містах обмін товарами та послугами здійснюється через постійно функціонуючі ринки. На міській території проходять етапи концентрації і диверсифікації виробництва; складаються умови життя громадян, пов'язаних між собою сферою виробництва, споживання, територіальним сусідством, побутовими і сімейними факторами. Тобто місто визначимо як територію, що має певний статус і характеризується специфічним середовищем.

В кінці ХХ і початку ХХІ століття у зв'язку зі змінами в суспільстві, міста, на думку науковців, перетворилися на центри суспільно-політичної та соціальної напруженості, де при тій же концентрації населення різко скоротилися бюджетні джерела фінансування соціальної сфери. Ці обставини вимагають нових підходів до управління територіями та підкреслюють соціальне значення досліджуваної теми. Система управління функціонально-просторовим розвитком міст, на думку автора, є організовуваною сукупністю правових та економічних дій, спрямованих на умови, пріоритети і обмеження окремих міських підсистем з метою усунення суперечностей і забезпечення на цій основі комплексного, збалансованого розвитку.

Попередній аналіз векторів розвитку міст виявив потребу визначення соціальної перспективи економічних реформ як необхідних умов стабілізації економіки. Оцінка існуючої ситуації в Україні, попередньо проведеної автором, свідчить, що в Україні сформовано ключові складові ринку послуг міської інфраструктури, зроблено вагомі кроки для втілення європейських стандартів якості життя в містах. В той самий час в Україні поки що наявна деформована соціальна сфера.

Для оптимізації системи життєзабезпечення міста суттєвим є: опис чинників, що формують специфіку міста як системи; визначення складових економіки міста; стан економічних взаємовідносин міста із зовнішнім середовищем. Для оцінки стану системи життєзабезпечення міста використовують: інтегральну оцінку соціально-економічного стану системи

життєзабезпечення міста; структурно-порівняльний аналіз; оцінку розвитку підприємницької діяльності в місті; модель економічної бази; метод припущень, метод коефіцієнта розміщення, метод мінімальних вимог.

Слід зазначити, що міста України відрізняються значною диференціацією за всіма зазначеними позиціями, кожен з них має свої специфічні проблеми, отже, потрібен особливий підхід до вдосконалення умов життя населення. В даний час формується концепція соціально-економічного розвитку міст, що є основою складання науково-обґрунтованих програм розвитку територій. При пошуках оптимальних організаційних структур управління містом необхідно виходити з наукових принципів побудови структур управління великими системами, забезпечення раціонального підпорядкування та наочної координації. При цьому враховуються вимоги існуючого законодавства щодо функціонування оргструктур, а також беруться до уваги реальні обставини і специфічні вимоги та можливості кожного конкретного об'єкта.